

■ Τὸ ἄθλημα τῆς διάκρισης ἀληθείας καὶ πλάνης

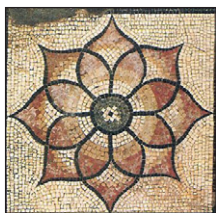
Ἀλήθεια καὶ πλάνη ὑπὸ τὴν προοπτικὴν τῆς Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας* Περὶ νοσηρῶν αἵρεσιολόγων (Μέρος Β')

Ἀλλὰ ἄς ἐξετάσουμε τὸ σημερινὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ μιὰ ἄλλη πλευρά. Κατὰ τὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία, οἱ κίνδυνοι ἐνδέχεται νὰ ἐμφανίζονται καὶ ἐξ ἀριστερῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν. Καὶ τὰ τελευταῖα χρόνια διαπράττεται μιὰ κατάχρηση τῆς κατηγορίας ἐπὶ αἵρέσει.

Ἡ νήψη καὶ εὐαισθησία γιὰ τὴν διάκριση ἀλήθειας καὶ πλάνης ἀποτελεῖ ἔργο ὅλων τῶν πιστῶν. Κλιμακώνεται ὅπωςδήποτε ἡ εὐθύνη ἀνάλογα μὲ τὰ λειτουργήματα ἐκάστου ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὅμως ὅλοι οἱ χρισμένοι πιστοὶ καλοῦνται νὰ συμμετέχουν στὸ προφητικὸ ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ.

Τί γίνεται στὴν πράξη; **Οἱ** περισσότεροι ἀδιαφοροῦν, ἢ ἔχουν ἀναθέσει σὲ ἄλλους τὰ κριτήρια γιὰ τὴν διάκριση ἀλήθειας καὶ πλάνης, κυρίως σὲ κληρικούς. **Αἱ**γοὶ ἀνέλαβαν μὲ θέρμη τὸ διακόνημα τοῦ περισκοπίου καὶ τοῦ φρουροῦ. **Καὶ** ἐξ αὐτῶν ὀρισμένοι τὸ ἐπιτελοῦν, δυστυχῶς, μὲ ζήλο οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. **Π**ρόκειται γιὰ Χριστιανοὺς ποὺ τελοῦν ὑπὸ παθολογικὴ καχυποψία. **Δ**υστυχῶς, στὴν Ἐκκλησία μας ἐνδημοῦν καὶ νοσηροὶ αἵρεσιολόγοι, οἱ ὁποῖοι ἀποκαλοῦν αἵρεση καὶ πλάνη κάθε γνώμη, ἢ ὁποία δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν δική τους, κάθε ὁρολογία, ἢ ὁποία δὲν τοὺς εἶναι οἰκεία.

Ὁ αἵρεσιολόγος κατὰ κανόνα (ὑπάρχουν καὶ ἐξαιρέσεις) ἔχει θεμελιώσει τὴν θρησκευτικότητά του πάνω στὸν φόβο καὶ ὄχι στὴν ἀγάπη. **Ἐ**τσι τὰ εὐγενέστερα στοιχεῖα τῆς πίστεως του δὲν ἔχουν ἐσωτερικευθεῖ ἐπαρκῶς καὶ δὲν ἔχουν ἐπηρεάσει τὴν βαθεῖα ἀκατέργαστη ἐπιθετικότητα τοῦ ψυχισμοῦ. **Αὐ**τὴ θὰ νομιμο-

ποιηθεῖ καὶ θὰ βρεῖ ἰσχυρὸ ἄλλοθι στὴν προάσπιση τῆς «παράδοσης», ἡ ὁποία δὲν πηγάζει ἀπὸ αὐτοπεποίθηση, ἀλλὰ ἀπὸ ἀληθινὸ φόβο γιὰ τὴν ἐπιβίωση. **Ὶ**να φόβο ποὺ μπορεῖ νὰ φθάσει μέχρι ἀληθινὴ παράνοια, μιὰ νοσηρὴ καχυποψία ἀπέναντι σὲ ἀνύπαρκτους ἐχθροὺς. **Μ**ὲ ἄλλα λόγια, τὰ

κίνητρα εἶναι πολὺ περισσότερo «κοσμικὰ» ἀπὸ ὅσο φαντάζεται.

Εἶναι γνωστὴ ἡ περιγραφή τοῦ «μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτοῦ», στὴν ὁποία προβαίνει ὁ Ἅγιος Νεκτάριος. **Ἀ**ν καὶ στηρίζεται σὲ χαρακτηριστικὰ συμπεριφορᾶς, μὲ κύριο τὴν ἐπιθετικότητα, διακρίνει κανεῖς, **α)** τὴν δυσαρμονία ἀντιλήψεων καὶ στάσεων, συχνὴ στὶς ἰδεολογίες, καὶ **β)** τὴν ἰσχυρογνωμοσύνη, στοιχεῖο ποὺ χαρακτηρίζει ὅσους ἀσυνεῖδητα διακατέχονται ἀπὸ ἀνασφάλεια γι' αὐτὸ ποὺ πιστεύουν:

«Ο μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτῆς... ἐργαζόμενος δῆθεν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ παραβαίνει τὸν νόμον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης... διαπράττει τὸ κακὸν ὅπως ἐπέλθῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ νοούμενον ἀγαθόν... εὐχεται τῷ Θεῷ νὰ ρίψῃ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ καὶ νὰ κατακαύσῃ πάντας τοὺς μὴ δεχομένους τὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις αὐτοῦ. **Τ**ὸν μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτὴν χαρακτηρίζει μῖσος πρὸς τοὺς ἑτεροθρήσκους ἢ ἑτεροδόξους, ὁ φθόνος καὶ ὁ ἐπίμονος θυμός... ἡ παράλογος ἐπιμονὴ ἐν τῇ ὑπερασπίσει τῶν ἰδίων φρονημάτων, ὁ παράφορος ζῆλος πρὸς κατίσχυσιν ἐν πᾶσιν, ἡ φιλοδοξία, ἡ φιλονικία, ἡ ἔρις καὶ τὸ φιλοτάραχον».

Στὴν ἴδια γραμμὴ καὶ ὁ π. Ἀλέξανδρος Σμέμαν δὲν χαρίζεται σὲ ὅσους *παραδοσιολογοῦν* στὰ πλαίσια φανατισμοῦ:

«Ὶνα ἄθλιο, παράλογο μῖσος... καὶ γιὰ τὸ ἴδιο τὸ γεγονὸς πὼς καλοῦνται νὰ προχωρήσουν κάπου, πὼς τοὺς ζητοῦν νὰ τὸ ξανασκεφτοῦν, νὰ καταλάβουν... **Αὐ**τὸ τὸ μῖσος εἶναι ἓνας τρομακτικὸς αὐτοερωτισμός. **Ἀ**ρνηση κάθε λογικῆς, κάθε λόγου, κάθε ἀναλύσεως. **Α**πὸ ποῦ νὰ πηγάζει ἄραγε αὐτὸ τὸ πάθος, αὐτὴ ἡ παράξενη διαστροφή ποὺ τόσο συχνὰ προσβάλλει τοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους;... ἡ οὕτω ἀποκαλούμενη πνευματικότητα εἶναι σκοτεινὴ, ὀργισμένη, ἀρνεῖται ὅλους τοὺς ἄλλους, συζητάει συνεχῶς γιὰ τὸ μοναχισμό. **«Ὶ**πιστροφή», αὐτὴν ποὺ βλέπω, εἶναι ἓνα εἶδος συναισθηματικοῦ κύματος, ψευδομυστικισμοῦ, φανατισμοῦ, καὶ τελικὰ μίσους: μίσους ἐναντίον τοῦ κόσμου, μίσους ἐναντίον αὐτῶν ποὺ σκέφτονται διαφορετικὰ, σεκταρισμὸς καὶ ψευδοπνευματικότητα. **Ὅ**σοι βρίσκονται ἐκτὸς Χριστιανισμοῦ, καταφεύγουν στὸν Βουδδισμό ἢ σὲ κάποιο νεφελῶδη μυστικισμό».

Τὸ πολύτιμο ποὺ ὁ Σμέμαν ἀποκαλύπτει μὲ αὐτὰ τὰ τελευταῖα λόγια εἶναι, πὼς ὁ φανατικὸς κινεῖται ἤδη στὴν τροχιά τῆς αἵρεσης, ἀπλᾶ αὐτὸ δὲν φαίνεται ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο, ἐπειδὴ ἐπέλεξε νὰ δώσει τὴν μάχη του μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Φυσικὰ μιὰ τέτοια ἐπιλογή ἔχει τὴν ἀξία της καὶ πρέπει νὰ τοῦ πιστωθῇ. **Ὡ**στόσο αὐτὸ ποὺ λανθάνει καὶ διαφεύγει τῆς προσοχῆς (λόγω τῆς ὀρθοδοξόμορφης καὶ πνευματικῆς φρασεολογίας) εἶναι πὼς συγκεκριμένες ψυχικὲς ἀνάγκες κυριαρχοῦν, ἀκριβῶς οἱ ἴδιες ποὺ στρέφουν ἄλλους σὲ θρησκείες ἢ αἵρέσεις. **Ἀ**ντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, πὼς ἡ ψυχαναγκαστικὴ του ἐμμονὴ νὰ ἀναζητᾷ παντοῦ κακοδοξίες καὶ κινδύνους πηγάζει ἀπὸ τὸ γεγονός, πὼς ἡ δική του θεολογικὴ ὑποδομὴ εἶναι σαθρή: ἐπιτίθεται ἐναντίον ἐκείνου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο αἰσθάνεται ὅτι κινδυνεύει καὶ ὁ ἴδιος...

Μιὰ θρησκευτικότητα σὰν αὐτὴ εἶναι ἰδεολογικοῦ χαρακτήρα. **Ο**ἱ ἰδεολογίες ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ ἀπλουστεύουν καὶ νὰ συστηματικοποιοῦν τὴν περιπλοκότητα τοῦ κόσμου, νὰ προσφέρουν τὴν ζεστασιὰ τοῦ ἀνήκειν, καθὼς καὶ νὰ ἀποδιώχνουν τὴν ἐνοχλὴ ποὺ προκαλοῦν οἱ ἐπιθετικὲς ἐνορμήσεις, προβάλλοντάς τις ὡς εὐλογες ἐνάντια στοὺς «κακούς».

Αὐτοὶ οἱ μηχανισμοὶ συνιστοῦν πολὺ παλιὸ φαινόμενο, καθὼς γράφει ὁ Μέγας Βασίλειος ἀπὸ τὸν 4ο αἰῶνα: **«Κ**άποιοι μάλιστα, τὴν υπεράσπιση δῆθεν τῆς Ὀρθοδοξίας τὴν καταλαβαίνουν ὡς ὄπλο τοῦ πολέμου τοὺς ἐνάντια στοὺς ἄλλους. **Κ**αὶ ὑποκρύπτοντας τὶς προσωπικὲς τοὺς ἐχθρες, παριστάνουν ὅτι ἐχθρεύονται τάχα ὑπὲρ τῆς εὐσέβειας».

Τὸ πρόσχημα γιὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ ἀγάπη. **Χ**ωρὶς νὰ ἐνδίδω στὸν πειρασμὸ τοῦ διχοτομικοῦ σχήματος «ἄσπρο-μαῦρο», ἀφοῦ καρδιογνώστης εἶναι μόνο ὁ Θεός, ἡ ἀγαπολογία τῶν αἵρεσιολάχων ἐπιστρατεύεται ὡς ἄλλοθι, ὥστε νὰ μὴ γίνουν ἀντιληπτές ὅλες οἱ ἀσυνεῖδητες διεργασίες οἱ ὁποῖες περιγράφηκαν.

Ὁ Μπερντιάεφ ἔγραφε: **«Οἱ** παλαιοὶ ἱεροεξεταστὲς ἦταν ἀπόλυτα πεπεισμένοι, πὼς οἱ βαναυσότητες καὶ τὰ βασανιστήρια ποὺ ἀσκοῦσαν ἀποτελοῦσαν ἐνδειξὴ τῆς ἀγάπης τοὺς γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα... **Ὁ** διώκτης ξεκινᾷ μὲ τὸ νὰ βλέπει ἐχθροὺς παντοῦ. **Κ**αθὼς τοὺς φαντάζεται σὰν διαβολικοὺς φθάνει νὰ μετατρέπεται ὁ ἴδιος σὲ διάβολο. **Αὐ**τὸς ποὺ βλέπει ἐχθροὺς παντοῦ γίνεται ὁ ἴδιος ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τῶν ἄλλων».

Ἀν ἡ Ἐκκλησία μας ἐπιθυμεῖ πραγματικὰ νὰ μειώσει καὶ νὰ ἀπο-

δυναμώσει (να τὸ ἐξαλείψει ἐντελῶς εἶναι ἀδύνατο) τὸ φαινόμενο τῶν ἐπαγγελματιῶν *αἵρεσιομάχων*, θὰ χρειασθεῖ νὰ ἐκπαιδεύσει διαφορετικὰ τὸ ποίμνιό της, ὥστε νὰ ἐκλείψει ἡ ψυχολογικὴ καὶ ἰδεολογικὴ μήτρα τοῦ φαινομένου. **Ἐ**πιπλέον ἀπαιτεῖται καὶ μιὰ νέα στρατηγικὴ γιὰ τὴν γνωριμία τῶν Ὁρθοδόξων μὲ τὴν Ἀγία Γραφή. **Τ**ὰ πράγματα ὅπωςδήποτε δὲν ἀλλάζουν γρήγορα, ἀλλὰ μιὰ διαφορετικὴ στρατηγικὴ, πρὶν ἀνοιχτὴ στὶς ἀλλαγές, περισσότερο εὐέλικτη, μὲ ὄραμα προσγειωμένο καὶ ὄχι παραταξιακό, κάποια στιγμή θὰ ἄρχιζε νὰ ἀποδίδει καρπούς. **Α**ὐτὸ θὰ σήμαινε πὼς ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας ζωὴ (λατρεία, διδασχὴ, διοίκηση) θὰ ἔπαυε νὰ εὐοδώνει τὶς ἀμυντικοῦ τύπου ταυτότητες καὶ θὰ ἐνθάρρυνε τὶς καρδιές νὰ ἀνοίξουν ἀνεπιφύλακτα στὸ φῶς τῆς συνάντησης μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν εὐρύτητα τοῦ Χριστοῦ.

Πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὁ ἀντιστασιακὸς ἀγὼνας εἶναι διμέτωπος. **Ἀ**πὸ τὴ μιὰ ἐναντίον τῆς ἑξῶθεν πολύμορφης πλάνης, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἐναντίον τῶν ἐσωτερικῶν αἰτίων, ποὺ διώχνουν κόσμον πρὸς τὴν πλάνη, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσφαλμένων τακτικῶν ποὺ χρησιμοποιοῦνται κατὰ τῆς πλάνης. **«Τὸ καλὸν οὐ καλὸν ἐστὶν ἔαν μὴ καλῶς γένηται».**

(*Τέλος*)

(*) Περιοδ. «Διάλογος», ἀριθμ. 109/Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2022, σελ. 6-11.

● Τοῦ Πρωτοπρ. Βασιλείου Θερμοῦ, Ἀναπληρωτοῦ Καθηγητοῦ Α.Ε.Α.Α. ● Ἐπιμέλ. ἡμετ.

